

KARL WALLNER OCIST

Lastnosti pravega prijateljstva

1. Nesebično

Naš odnos z drugimi je v družbi zaznamovan z iskanjem lastne koristi. »*Do ut des - dam, da boš dal*« se glasi reklo, ki ga radi uporabljajo zlasti v reklamah: podarim ti to, da boš tudi ti meni dal ono. Prijazen smehljaj na plakatih in v oglasih pogosto ni prijateljski, ampak koristolovski. Ni namenjen meni, ampak moji denarnici. Trgovski prijaznosti gre najprej zase; prijaznost je narejena. V svetu, kjer je prijaznost nekakšen trik in prevara za doseg sebičnih ciljev, si želimo priklicani v zavest dragocenost in zahtevnost pristnega prijateljstva.

2. Osebno

Prijateljstvo je nekaj osebnega, kar poteka med dvema oseba-ma. Prijateljstvo je oblika odnosa med menoj in teboj. Obstajajo mnoge »predosebne« oblike odnosa in pripadnosti ljudi, ki so pomembne, a jih še ne moremo označevati kot »prijateljstvo«. Ljudje se povezujejo kot sodelavci v podjetju, kot moštvo v športni zvezi, kot družabniki v prostem času, kot sošolci itd. V vseh takšnih skupinah se ljudje shajajo z nekim ciljem. Skupina sicer omogoča isto usmeritev in sodelovanje, a še ne ustvarja osebnega prijateljstva.

P. Karl Wallner OCist, roj. 1963 na Dunaju. Profesor dogmatike in rektor Filozofsko-teološke visoke šole Benedikt XVI. v Heiligenkreuzu v Avstriji. Čanek Neun Eigenschaften echter Freundschaft je prevedel Anton Štrukelj.

Nobena družbena ustanova ne more »narediti« prijateljstva. Pravo prijateljstvo se rojeva in razvija v osebnem odnosu med menoj in teboj, je nekaj najbolj osebnega, si čimer ne moremo razpolagati. Pravo prijateljstvo je najprej dar, dar, ki ga moramo hvaležno sprejeti in skrbno negovati.

3. *Dialoško*

Sredi 20. stoletja sta dva filozofa – vsak s svoje strani – osvetlila pomen osebnega odnosa jaz-ti. To sta bila jud Martin Buber in kristjan Ferdinand Ebner. Filozofija dialoga pojasnjuje to, kar lahko imenujemo »osebnostno« razsežnost prijateljstva: šele prijateljstvo drugega napravi za osebo: *ti*. Ob sobivajočem tiju se prebudi moj *jaz*. S kategorijami jaz, ti, ono Buber zelo natančno izrazi bistvo prijateljstva. Pritegnjen in pridružen sem drugemu jazu, ki mi je sam v sebi neskončno dragocen. S tem odnosom do drugega jaza on postane ti in jaz postanem jaz. Tako nastane osrečujoč odnos.

4. *Požrtvovalno*

V prijateljstvu je pomembna najprej sreča *drugega*, šele nato moja sreča *ob* njem. To pomeni, da se v prijateljstvu najprej darujem drugemu. Pri tem nimam prikritih namenov, da bi kaj pridobil. Primer: Cerkev morda velja za zastarelo, ko priporoča zdržnost pred zakonom. A notranji smisel te zahteve je prav ta: najprej naj nastane duhovno prijateljstvo. Naučili naj bi se najprej sami sebe vlagati v odnos, ne da bi že kar takoj hoteli izpolnitev. Prijateljstvo je najprej podarjanje sebe drugemu, ne da bi iskali svojo ugodnost. Prijateljstvo je podarjanje in izročanje samega sebe. Takšno prijateljstvo nam je v najpopolnejši obliki podaril Jezus Kristus. V noči pred svojo smrtjo je rekel tistim, ki so na nekaj ur pozneje izdali in zapustili: »Vas sem imenoval prijatelje« (Jn 15,15). Kristusovo prijateljstvo je brezpogojna izročitev tistim, ki tega sprva sploh niso

vredni. Sveti Avguštin pripominja: »Ti me sicer imenuješ prijatelja, a jaz se imam za služabnika«.

5. Sposobno obremenitve

Človeško prijateljstvo seveda ne more potekati v eni smeri. Potrebuje odgovor in naklonjenost drugega. Prijateljstvo je vzajemno. A prijateljstvo mora biti zmožno tudi obremenitev, imeti mora moč prenašati razočaranja in nehvaležnosti. Šele tedaj je pristno in prečiščeno. Sveto pismo navaja preprosto merilo, ob katerem lahko razlikujemo hlinjeno prijateljstvo od pristnega: to je ravnanje v stiski, ko od drugega res nimaš nobene koristi. Prijatelja spoznaš šele v stiski, ne v sreči, pravi Sirah 12,8. To je splošno človeško spoznanje. Svoje prave prijatelje spozna samo tisti, ki je kdaj doživel družbeno odrinjenost, zdravstveno ali finančno oslabeledost. Apostol Pavel priznava: Ko sem bil pred sodiščem, »so me vsi zapustili. Naj se jim to ne šteje v zlo« (2 Tim 4,16).

6. Pripravljeno na poboljšanje

So tudi meje prijateljstva. Gorje prijatelju, ki drugega zapelje, svari že Stara zaveza (5 Mz 13,7). Zato si moramo svoje »prijatelje« dobro ogledati. »So prijatelji, ki so v pogubo« (Preg 18,24). Prijatelj utegne – morda v dobrem namenu – postati zapeljivec! Tu se je treba prijatelju upreti zaradi prijateljstva. Konkretno: dobrega prijatelja boš spoznal po tem, da ti upa povedati tudi tvoje napake ali te posvariti v nevarnosti. Prijateljstvo je medsebojna pomoč in vzgoja v dobrem.

7. Duhovno

Avguštin pravilno pove, da more prijateljstvo ostati zvesto, stanovitno in dobro samo v Bogu. Meniški očetje srednjega veka so

izoblikovali čudovit izraz za prijateljstvo. Govorili so o duhovnem prijateljstvu, »amicitia spiritualis«. Hoteli so reči, da je odnos obeh prijateljev utemeljen v njunem skupnem odnosu do Boga. Takšno prijateljstvo je duhovno in zanesljivo. Neki inženir rudarstva iz Porurja, ki je pri 70 letih stopil v samostan, je izjavil: »Moji pravi prijatelji so bili vedno tisti, s katerimi sem mogel skupaj moliti.« Z duhovnim temeljem skupne ljubezni do Boga dobi človeško prijateljstvo tisto globino, ki je zgolj naravno nikoli ne more doseči.

8. Krščansko

Končno Kristus sam pokaže vrednost prijateljstva. V svojih prilikah pogosto omenja ravnanje prijateljev (Lk 11,5-8; 16,9). A tudi sam osebno živi prijateljstvo. Ko joka ob smrti svojega prijatelja Lazarja (Jn 11,11), spoznamo čustveno globino prijateljstva. V teološkem pogledu nam Kristus razodeva prijateljstvo Boga do ljudi. Že v Stari zavezi je rečeno, da je »Mojzes govoril z Bogom od obličja do obličja, kakor človek govori s svojim prijateljem« (2 Mz 33,11). To se poglobi v razodetju Kristusa, saj se je v njem telesno razodela dobrota in »človekoljubnost« Boga (filantropia: Tit 3,4). Jezus nas imenuje prijatelje, če delamo, kar nam je naročil (Jn 15,15). To prijateljstvo Boga do nas ustvarja med nami občestvo. Tertulijan poroča, da so v 3. stoletju pogani kazali na kristjane s pohvalo: »Glejte, kako se med seboj ljubijo!« Kristjani ne moremo pričevati o Božjem prijateljstvu, če nismo prijatelji med seboj.

9. Hvaležno

Vse to so teoretična premišljevanja, ki odpovedo na eni točki: pri vprašanju, kje in kako naj v resnici pridemo do dobrega prijatelja. Na to je en sam odgovor: dober prijatelj je Božji dar. Za darove pa moramo biti hvaležni. Zato naj ima starozavezni učitelj modrosti zadnjo besedo: »Zvest prijatelj je močna obramba. Kdor ga

je našel, je našel zaklad. Zvest prijatelj je nepoplačljiv in za njegovo vrednost ni cene. Zvest prijatelj je balzam življenja, kateri se Boga boje, ga najdejo. Kdor se Gospoda boji, ima pravo prijateljstvo, zakaj kakršen je on, takšen je tudi njegov prijatelj« (Sir 6,14-17)